

MÓN

«Ens van ensenyar a decapitar una persona»

Durant més de dos anys, l'Estat Islàmic (EI) ha controlat la ciutat iraquiana de Mossul; i també les seves escoles. Ara que la coalició liderada pels EUA n'ha expulsat els islamistes, els mestres de la ciutat tenen un dilema: com es reconduex la ment d'uns nens als quals han ensenyat a lluitar i matar?

Katrin Kuntz
© Der Spiegel

Un matí de final de març, 20 nens esperen entre cases bombardejades i cotxes cremats davant d'una escola primària en un carrer de l'est de Mossul. Quan els preguntem què han après allà dins, ens diuen que hi han après a matar. Els seus mestres eren l'Estat Islàmic (EI), que tenia un bastió en aquesta ciutat. “Daesh, daesh”, criden els nens amb força i il·lusió, fent servir el terme pejoratiu en àrab per referir-se a l'EI, com si aquell so amagués un secret difícil de creure.

Els nens tenen entre 6 i 13 anys. Les motxilles són massa grosses per al seu cos, van amb sandàlies i porten samarretes foradades. Alguns han menjat ous aquest matí; d'altres, no. Mentre els nens esperen que obrin la porta, criden i riuen. La seva felicitat és real, però, si ho mirem de més a prop, a les seves cares petites i endurides s'hi pot veure la guerra.

L'EI va conquerir Mossul el juny del 2014. Quan intentava crear un Estat, res no l'aturava en l'adquisició de territori, persones, una doctrina i una bandera. També va introduir-se en cada racó de la vida social: controlava l'economia, impartia justícia i va crear plans docents

d'acord amb les seves visions. L'objectiu d'EI era crear una manera de concebre el món, cosa que el va portar també a ocupar les escoles de Mossul.

Les tropes de l'exèrcit iraquiana van alliberar l'est de Mossul fa poques setmanes. Des d'aleshores, prop de 20.000 nens han tornat a escola. Malgrat el perill d'atacs de *drones* de l'EI i de terroristes suïcides provinents de l'altra banda del Tigris —de la part occidental de la ciutat, encara en disputa—, 70 de les 400 escoles de l'est han reobert les portes. Voldrien que a les aules les coses fossin com abans, però és possible? Què van experimentar els alumnes amb l'EI?

RETRATS DEL DRAMA. A l'esquerra, estudiants de l'escola Ben Warwan, a l'est de Mossul. L'Estat Islàmic va conquerir la ciutat el juny de 2014 i va controlar el sistema educatiu. Ara, després de l'alliberament, estudiants i mestres tracten de tornar a la normalitat. A sota, un barri de Mossul recentment alliberat per les tropes de l'Iraq, que mostra una imatge desoladora.

Abdel, de 10 anys, diu: "Al nostre llibre de mates hi havia un camió ple d'armes i a sobre un home de l'EI".

Basha, de 13 anys, diu: "Estàvem molta estona sense fer res. A vegades algú ens preguntava qui era millor, l'exèrcit iraquí o l'EI? I nosaltres cridàvem ben fort 'l'EI'".

Amir, de 9 anys, diu: "Els homes van fer desaparèixer els animals dels llibres de biologia. Ja no hi havia lleons, només l'EI".

Hassan, de 12 anys, diu: "Van llançar un nen des d'un edifici. I van pegar al meu oncle amb una ampolla trencada fins que li van obrir l'estómac".

Qaisar, de 13 anys, diu: "Ens van ensenyar a decapitar una persona. Prac-

ticàvem amb una nina. La nina era una mica més grossa que jo, i anava amb roba militar".

Un barri governat per la por

Són les 8 del matí, el mestre xiula, els nens corren cap a dins de l'escola Ben Marwan, un edifici groc, no gaire alt, amb la façana plena de forats de bala. La finestra del damunt de la porta d'entrada està esberlada, un projectil de morter va entrar pel teulat des del darrere; a les aules hi ha amuntegats escriptoris destruïts.

Si miréssim l'escola Ben Marwan des de sobre, veuríem la magnitud de la devastació que els atacs aeris de la coalició liderada pels EUA va causar als carrers dels voltants a començament d'any. Les

cases que se sabia que eren centres de control de l'EI estan cremades. Fa només uns mesos, seguidors de l'EI van decapitar quatre persones davant l'escola, els caps van rodolar davant dels ulls de les criatures. Ara dones amb vel porten aigua des d'una aixeta a casa seva, un noi ven sucre i d'altres juguen a futbol en una terra erma que encara podria estar minada. Les persones que van amunt i avall caminen amb precaució i plenes de sospita. Ningú sap què pensa el veí, quants seguidors de l'EI hi ha amagats a casa seva sense que se'ls reconegui. La guerra a l'est de Mossul ha quedat silenciada, sí, però persisteix.

Durant 18 mesos, l'EI va intentar reconfigurar els pensaments dels nens →

A sota, un policia iraquí dispara l'arma contra els combatents de l'ISIS. Tot i que l'Estat Islàmic hagi estat derrotat, molts habitants temen que encara hi hagi simpatitzants a la ciutat. A la dreta, els cossos de les víctimes de l'ISIS són traslladats.

→ de l'escola Ben Marwan. El seu sistema consistia en cinc anys d'escola primària seguits de quatre anys de formació de nivell mitjà. L'EI també tenia un Ministeri d'Ensenyament: l'anomenat Diwan al-Taalim decidia què havien d'ensenyar als alumnes les desenes de milers de mestres. A més d'adoctrinar-los a classe, l'EI portava les criatures a les mesquites i els reunia als carrers per ensenyar-los vídeos de decapitacions.

"La meva escola era una llavor a partir de la qual havia de créixer un Estat megalòman", diu el director de l'escola. Shaker Ahmad, de 52 anys, és un home cepat amb una barba blanca i bosses als ulls a qui agrada contrarestar el caos amb espurnes poètiques de saviesa. Ahmad va combatre en la guerra entre l'Iran i l'Iraq i ha treballat de mestre durant més de vint-i-cinc anys. El trobem al seu despatx, a l'extrem sud-est de la ciutat. Els seus quatre mestres estan asseguts absorts al seu voltant en sofàs nous. "Els vells els vam cremar a casa per escalfar-nos a l'hivern", diu Ahmad. "També vam cremar les sabates i els llibres".

Com us van les coses ara, després de l'EI?

"Amb l'EI teníem uns cent alumnes", diu el director. "La majoria es queden a casa". Ara han vingut a l'escola tots de cop. Ahmad ha inscrit 800 nens. Els divideix en torns: la majoria només poden venir dos o tres cops per setmana. UNICEF els ha enviat llibretes i material, 'Alhamdulillah' ('lloat sia déu'), som afortunats, però amb això no n'hi ha prou", explica el director.

"Des de fa dos anys no rebem el nostre salari de Bagdad", diu un mestre. El Govern iraquí va deixar de pagar els treballadors públics a les zones ocupades perquè suposava que els diners anirien a parar a l'EI. "Vam treballar sota el domini de l'EI perquè teníem por. Ara treballem perquè tenim esperança en el futur", diu un altre docent.

Ja fa gairebé tres mesos que Shaker Ahmad va reobrir l'escola. Quan li preguntem què va fer un cop l'EI va ser expulsat oficialment, el director diu: "Vam cantar cançons", per primer cop en molt de temps.

"Podem tornar a fumar, a escoltar música, a fer servir el telèfon", explica Ahmad, mentre de fons retruny la guerra. El dia que l'entrevistem, desenes de persones moriran quan un morter de l'EI caigui al costat d'un mercat al centre de la ciutat i deixi un esvoranc fondo a l'asfalt. A l'oest de la ciutat, encara ocupat pels seguidors de l'EI, milers d'habitants són utilitzats com a escuts humans.

«Estem canviant els plans docents»

Shaker Ahmad esperava que els homes de l'EI arribessin un cop van haver conquerit Mossul l'estiu del 2014. Ell era a casa, a l'extrem de la ciutat, perquè eren vacances escolars. Finalment van arribar, eren tres.

Es van presentar un seguidor de l'EI d'Egipte i un altre de Jordània. Van dir que eren del "Ministeri d'Ensenyament de l'EI", suposadament amb seu a Raqqa, el bastió siria dels terroristes. Els acompanyava el futur supervisor de les 30 escoles del districte d'Ahmad a Mossul. El grup de l'EI va fer saber al director que

comptaven amb la seva col·laboració. Els seus mestres, li van dir, havien de tornar a l'escola.

Un cop l'EI va haver fet la ronda, el supervisor va arribar a l'escola Ben Marwan. Tenia un posat amistós. "Amb nosaltres podeu continuar fent el que feu abans", expliquen que els va dir Abu Zainab, així és com li deien. A la ciutat, l'EI repartia pa i benzina als pobres, i a les mesquites donaven rellotges als nens. Al principi ningú sospitava res. Van passar dos o tres mesos abans no va canviar el to.

Un dia Abu Zainab va arribar a l'escola amb una espasa. Va fer seure tots els mestres en cadires i va posar l'espasa al mig. Es va asseure al tamboret amb les cames plegades i va començar la seva xerrada amb versos de l'Alcorà. Va parlar-los del paper de l'EI per a l'islam i la seva responsabilitat d'alçar-se contra Occident.

Va dir que ara els mestres tenien una especial importància al "califat". "Estem canviant els plans docents i els llibres", va dir suposadament. Va afirmar que els

llibres vells eren plens de blasfèmies i que donarien més formació als mestres. "Els que s'hi resisteixin moriran".

L'EI va exigir als mestres que cremessin els llibres vells. Eren llibres plens de poesia i cançons, amb històries sobre les meravelles de l'Iraq, entre elles l'èpica de Guilgameix, una de les obres més antigues que s'han conservat de la literatura clàssica. Ho van llençar tot al foc.

La gent de l'EI havia imprès uns nous llibrets primers en una fàbrica de paper a Mossul, diu Ahmad. Segons unes altres informacions de Mossul, l'EI havia donat CD als alumnes perquè poguessin imprimir-se els continguts pel seu compte.

L'EI va canviar la geografia als llibres. Va eliminar la frontera entre Síria i l'Iraq i va ajuntar les xifres de població per fer la impressió d'un gran imperi. Presentaven els kurds i els xiïtes com uns grups que s'oposaven a l'islam i els consideraven *kafir*, no creients, els quals cal matar.

L'EI va substituir els llibres d'història per biografies de les seves figures principals. "Vam rebre biografies d'Abu

Bakr al-Baghdadi o del profeta Mahoma", recorda el director. A tot arreu hi havia molta literatura religiosa que en part es basava en escrits del segle XIII. Fins i tot alguns dels mestres no enteni- en els versos de l'Alcorà que se suposava que s'havien d'aprendre de memòria. Aterroritzats com estaven, van complir les ordres.

Les pomes i les peres que es feien servir per ensenyar a sumar i restar van desaparèixer dels llibres de matemàtiques i van ser reemplaçades per tancs i granades. El símbol de sumar el van canviar pel de z perquè s'assemblava massa a la creu cristiana.

Els alumnes havien de calcular quantes bombes podria produir una fàbrica de l'EI en un cert període de temps. A classe d'anglès, una activitat era: "Com pregunto a algú si em pot netejar l'arma?". Les assignatures de plàstica i música van ser abolides per l'EI perquè no eren útils per a la gihad. A més de l'ensenyament religiós, els nens rebien entrenament militar.

Durant la classe, els mestres havien de portar els pantalons de tal manera que els turmells els quedessin descoberts i aleshores es lligaven cintes de goma per damunt dels mitjons. Les mestres s'havien de tancar completament amb el vel. I les normes també especificaven: prohibició dels cosmètics, dels perfums, dels telèfons mòbils i dels cigarrets. Nens i nenes estaven separats; els mestres no es podien trobar amb les mestres en cap circumstància.

"Van acusar el meu predecessor d'asseure's al costat d'una dona a l'escola", diu el director discretament. "L'EI el va matar. Llavors va ser quan em van ascendir". Si un pare portava per error una nena a una escola de nois el mataven. L'EI va crear un regne de terror i un camp de mines per als mestres.

"Havíem de pensar com ells en cada pas que fèiem", diu el director. "Vam anar millorant, però allò també ens va fer tornar bojos". Per salvar almenys uns quants llibres, un mestre els va amagar a casa seva al costat de la llar de foc. Si mai els veia un membre de l'EI, hauria dit que els tenia per cremar.

L'EI va fusionar diverses escoles a Mossul perquè centenars de pares van treure'n els seus fills i no els van deixar anar més a escola. Però l'ensenyament a casa es considerava *haram*, o prohibit. →

EDUCATS PER A MATAR. Molts alumnes de Mossul són testimonis d'una educació impartida per convertir-los en combatents de l'Estat Islàmic i en defensors de les seves causes. Recuperar la normalitat no serà fàcil.

→ Les normes de l'escola Ben Marwan es van tornar cada cop més absurdes. “De vegades hauríem volgut riure”, diu un mestre. “Però ens haurien matat immediatament”.

«El futur d'aquest país depèn de nosaltres, els mestres»

Al vestíbul de l'escola, just al costat del despatx del director, hi ha dibuixades figures de nens a la paret. Un nen està inclinat davant d'un llibre i llegeix. Dos nens més s'agafen les mans, sota la paraula “benvinguts”: un gest senzill, ple de calidesa.

Quan l'EI va ocupar l'escola Ben Marwan, va pintar les cares dels nens amb pintura fosca. Dibuixar cares es considerava *haram*. Els membres de l'EI també van anar a cal carnisser de davant l'escola, que s'anunciava amb un rètol d'una vaca. Van tapar la vaca amb esprai i van dir a l'home que només Déu pot crear éssers vivents.

Ara aquest període s'ha acabat; el director ens diu: “El futur d'aquest país depèn de nosaltres, els mestres”. Però encara no té clar com abordar aquest projecte. El que veu el preocupa. “Quan els nens juguen a l'hora del pati, juguen a policies i a l'EI. Un dispara als altres”. Shaker Ahmad s'estimaria més senzillament oblidar el passat.

No té previst com processarà els esdeveniments, com entendre el trauma, però sí que té un cor, els ulls oberts i una mica de saviesa: “Els nens petits són com la massa del pa”, diu. “Els pots donar forma. Aprenen de pressa, però també oblidem les coses”.

Són frases que aquí tothom creu.

L'escola Ben Marwan és rectangular, i a l'ala dreta hi ha una porta oberta que dona a una classe, amb uns 50 alumnes de primer que omplen els escriptoris. A l'aula l'ambient està carregat. Aquest matí Muhammad Assil, que va estudiar art dramàtic a la universitat a Mossul, fa classe d'àrab. Fa escriure als alumnes paraules noves —pollet, poma, pera— i després els les corregeix.

Assil té 29 anys. Té els ulls d'un marró suau; té tres filles, és casat; porta una jaqueta. Normalment el seu sou mensual és l'equivalent de 160 euros. “Com que el Govern no em paga el salari, encara treballo al meu quiosc a les tardes”.

Diu que el període sota domini de l'EI ha sigut el més dur de la seva vida. “La vida s'havia tornat tan cara que volia fer classe per alimentar la família. L'EI, però, no em pagava”, explica. Però quedar-se a casa era massa perillós. Assil va néixer a Mossul, i l'han torturat dues vegades. La primera, els serveis secrets iraquians, després de la caiguda de Saddam, quan suposadament el van confondre amb un assassí. I l'altra, l'EI, perquè s'havia fet *selfies* mentre es banyava mig despullat en un riu. Assil no sap què és una vida sense violència.

“No parlàvem mai amb els nens sobre l'EI”, explica Assil. El motiu principal,

afegeix, és que els pares de la majoria de nens eren seguidors de l'EI. “No podíem estar mai segurs de què deien a casa. I ara encara hem d'anar amb compte, perquè l'EI només ha estat derrotat militarment”.

La col·lega d'Assil Ekhlas Hamdi, l'única dona que treballa a l'escola, encara porta el vel integral. Assil se'n riu i li diu: “Sembla que siguis de l'EI”.

Després Hamdi respon: “Aquí l'aire és polsós”. I afegeix: “Estic espantada. Però ja està bé, els nens estan acostumats al vel”. Mentre parla li tremola la veu; la seva mirada és tan intensa i ferida que sembla que s'hi veu el sofriment passat.

Assil ens explica que sap d'un alumne que es pixa al llit. Els pares, diu, van acudir a ell i li van demanar que parlés amb el seu fill. “Jo li vaig dir que havia de fer servir el vàter”, diu Assil, “i que això una persona no ho fa”.

Aleshores mira a terra durant una bona estona, com si hagués estat còmplice del llegat de l'EI. Però va fugir del combat de Mossul, escapant-se a través de la pluja de bales amb la seva dona i dues filles. En van perdre una tercera i no la van trobar fins al vespre.

“Jo intento ser un model per als nens”, diu. “No parlem del passat, però els lleigeix històries que necessiten per a la vida”. Per exemple, el conte del caçador i l'ocell. Fa així: Un caçador segueix un ocell pel bosc. L'ocell s'amaga i es burla del caçador. El caçador descobreix l'ocell perquè aquest l'insulta parlant molt alt i finalment li dispara.

És un conte brutal. Però quina moral se n'extreu? “Si dius coses dolentes, seràs castigat”, diu Assil somrient. La violència de la història no el molesta. Ell creu que preocupar-se pels infants és el que marca la diferència, no tant el contingut.

A la sala de professors, han penjat una piràmide a la paret formada per cinc components. A la base, hi diu “necessitats bàsiques”, després “seguretat” i “vida social”, tot seguit “necessitats personals” i al capdamunt “autorealització”. “Fet i fet, això condueix a una bona vida”, diu Assil. Però no sembla del tot segur de si la piràmide és més una burla o un incentiu a Mossul en aquests moments. Tot i això, Assil és optimista, i apel·la al mateix sentit comú que la resta de gent a l'escola, independentment els uns dels altres: “Els nens són com la massa del pa. Els pots donar forma. Aprenen de pressa però també obliden les coses”.

Ensenyar nens a matar

Ho dius de debò, Qaisar? Qaisar al-Kurdi surt d'una aula; és un nen alegre que sembla que tingui menys dels 13 anys que té. Aquest matí era el que parlava més intensament del temps de l'EI. A la sala de professors, està assegut tímidament al sofà; els mestres ens deixen, dubtant, que l'entrevistem. A Qaisar li agrada el Reial Madrid i de gran vol ser metge; metge del cor. Voldrà parlar del que va passar a Mossul?

El nen tanca les cortines perquè els altres nens no puguin mirar a dintre l'aula. “L'EI venia cada dia per ensenyar-nos a lluitar”, diu Qaisar. “No ens explicaven res, només havíem de complir ordres”. A poc a poc, es va animant. Al cap d'un moment s'aixeca d'un salt i assenyala on s'amagaven, darrere de pneumàtics o de murs de sacs de sorra, durant l'entrenament de combat.

Qaisar es belluga per la sala buida com un ballarí, dóna un cop de puny a una cara invisible a terra, lluita a l'aire, dóna cops i ens ensenya com li van lligar un cinturó al voltant amb bombes de plàstic.

“Així és com havia de caminar”, diu Qaisar, i es passeja per la sala amb un cinturó imaginari pesant, com un astronauta a la recerca de terra sòlid, i aixeca els polzes enlaire, buscant el gallet del detonador.

L'EI els va donar cossos de plàstic de mida real vestits de dalt a baix. Semblaven éssers humans reals i eren més grossos que Qaisar. El noi diu que els havia de tallar el coll. Aviat es va acostumar a fer servir el ganivet i diu que l'EI sempre estava satisfet amb la seva feina.

L'expressió facial de Qaisar és difícil

de llegir: una barreja de fascinació, respecte i por absoluta.

Després de les classes, el pare de Qaisar ens ofereix te en una habitació, coberta de matalassos, al final del carrer.

“Vaig estar a punt de perdre el meu fill per l'EI”, diu Mohammed al-Kurdi, musulmà devot, vestit de negre i que no s'encaixa de mans amb dones. “Al principi, vaig deixar que Qaisar anés a escola, perquè volia que aprengué a llegir. No va ser fins més tard que em vaig adonar que intentaven rentar-li el cervell”.

Al cap d'uns mesos, diu, Qaisar va començar a anar a la mesquita. Allà intentaven convèncer-lo d'unir-se a l'EI. “Ho puc fer sense preguntar-ho als meus pares?”, diu que va preguntar Qaisar. Un seguidor de l'EI va dir-li, suposadament, que sí. I, quan Qaisar va parlar igualment amb el seu pare, el va posar en un conflicte potencialment mortal. El seguidor de l'EI va anar-lo a trobar uns quants cops i va intentar emportar-se-li el fill. “Al final vaig fer coses com ells”, diu el

«L'ISIS VENIA CADA DIA PER ENSENYAR-NOS A LLUITAR», DIU UN NEN DE MOSSUL EDUCAT PER L'ESTAT ISLÀMIC

pare. “Vaig rentar-li el cervell en l'altra direcció. Li vaig ensenyar l'islam correcte, el perdó, la confiança, fins que va voler quedar-se a casa”. No queda clar com se'n va sortir.

I també diu les frases que aquí tot hom creu. Frases que alleugen i que volen portar esperança: “Els nens són com la massa del pa. Aprenen de pressa, però també obliden les coses”.

Quan els nens tornen a peu a l'escola Ben Marwan a la tarda, el director s'acosta a la porta d'entrada. “Ja podeu girar cua”, els diu. A l'oest de Mossul han mort gairebé dues-centes persones en un bombardeig de la coalició liderada pels EUA. El Govern ha decretat un període de dol oficial estatal.

El director agafa les claus i tanca la porta per als tres dies següents. •

Traducció d'Arnau Figueras